

Gianpaolo Gergeta

Grgeti 36, HR-52452 Funtana

gianpaolo.gergeta@pu.ht.hr

Toponimija Funtane od najstarijega doba do kraja 18. stoljeća

Prethodno priopćenje | Preliminary communication

UDK 811.163.42/373.21(497.571Funtana):528.4"10/17"

DOI 10.32728/h2021.02

Primljeno | Received: 30. VII. 2021.

Izvadak

U radu se nastoji kronološki prikazati toponime područja Funtane prema njihovu pojavljivanju u izvorima od najranijega doba do propasti Mletačke Republike. Pokušat će se odrediti i njihov prostorni raspored te današnji naziv, posebno onaj kojim se služe mještani. Pod područjem Funtane podrazumijeva se ono koje je obuhvaćala Grofovija Funtana krajem 18. stoljeća.

Sintesi

In questo articolo si cercherà di presentare cronologicamente i toponimi del territorio di Fontane dall'epoca più remota sino alla caduta della Serenissima. Si proverà a determinare la distribuzione dei toponimi sul territorio come pure la loro denominazione odierna, in special modo quella locale. Il territorio che verrà analizzato è quello che occupava la Contea di Fontane a fine Settecento.

Ključne riječi: toponimi, peljari, karte, katastici, Funtana, Borisi

Parole chiave: toponimi, portolani, carte, catastici, Fontane, Borisi

1. Uvod

Nazivi za prirodne (reljefni, hidrografski) i društvene (naselja, putovi, upravne jedinice) zemljopisne objekte počinju se javljati prelaskom sa selilačkoga na sjedilački način života. Poljoprivreda postupno potiskuje sakupljanje samoniklih plodova i lov. Tada nastaju stalna naselja, a stanovništvo najvećim dijelom obrađuje okolna zemljišta. Za njihov je razvoj presudna bila dostup-

nost pitke vode. Upravo je zahvaljujući svojim izvorima, Funtana, smještena u središnjem dijelu zapadnoistarskoga priobalja, naseljena već u kasnom neolitikumu (3. ili 4. tisućljeće pr. Kr.). Da bi ih mogle upotrebljavati i okolne naseobine, do izvora su napravljene staze i putovi. Oni su služili i za pristup obližnjem ukrcajlištu korištenom posebno za gorivo drvo, a ondje je bilo i ribolovilište. Sjevernije je postojala solana, a južnije kamenolomi. U rimsko je doba učinjena dioba obradivoga zemljišta, centurijacija, kojom su sređene komunikacije i oblikovan izgled prostora. Iz toga vremena sačuvano je svega nekoliko predijalnih toponima.

Najstariji toponimi koji spominju Funtanu sačuvali su se u crkvenim spisima iz 13. stoljeća, a najstariji je prikaz njezina područja onaj na karti *frà Maura* iz prve polovice 15. stoljeća. Iz istoga je razdoblja i peljar Alvisea da Mosta s toponimima funtanskoga priobalja.

2. Funtana u najstarije doba

Uzvisina u središtu Funtane s crkvom sv. Bernarda (San Bernardo) i Kastelom nekadašnjih feudalaca Borisija bila je naseljena još u brončano doba, kada se ondje nalazila gradina. Na Školjiću (mjesni naziv Škojčić) su pak pronađeni tragovi brončanodobnoga utvrđenog naselja. Još jedna gradina iz toga razdoblja nalazila se na brdu Martin. Tu je postojala romanička crkva sv. Martina (San Martino), čiji su posljednji ostaci uklonjeni 1970. izgradnjom vodovoda. S njegove južne strane je brežuljak na kojem su četiri gromače visine dva i promjera do deset metara.¹

U rimsko je doba područje Funtane pripadalo ageru rimske kolonije *Parentium* (Poreč). Arheološki ostaci iz toga vremena vidljivi su na poljima u predjelu Valkanela. Tu se mogu pronaći ostaci keramike i tegula, kao i na obali obližnjega Sakovoga rta (rt Scalo, punta Valcanella). Na njegovoj istočnoj strani vidljivi su i ostaci zidova. Ta se dva mjesta nalaze južno od područja Funtane i pripadala su istoj centuriji. Izgleda da je taj *praedium* pripadao Flavijevcima (*Gens Flavia*), čije se iskrivljeno ime sačuvalo u oblicima Faiban, Fiaban te Piuban kao naziv uvale i lokve (danas Fajban ili Fabian). I

¹ Klara Buršić Matijašić, *Gradine Istre. Povijest prije povijesti*, Pula 2007., 269–270; Ante Šonje, *Crkvena arhitektura zapadne Istre. Područje porečke biskupije od IV. do XVI. stoljeća* (dalje: *Crkvena arhitektura*), Zagreb – Pazin 1982., 172; Alexander Selman, *Mali funtanjanski rječnik* (dalje: *Rječnik*), Funtana 2006., 74. Današnji toponimi preuzeti su iz sljedećih karata i popisa: prof. dr. Paško Lovrić, Božidar Graff, dipl. ing., i Slavko Štefanec, dipl. ing., *Porečka rivijera*, M 1 : 35 000 i 1 : 12 000, 1986.; *Karta Istre Državne geodetske uprave*, M 1 : 50 000, 1996.; *Topografska karta Region Poreč T-03*, M 1 : 30 000, Funtana 2008.; *Karta regije Tar – Poreč – Funtana – Vrsar*, M 1 : 20 000, Funtana 2013.; www.hrvatskiotoci.com (25. 3. 2021.).

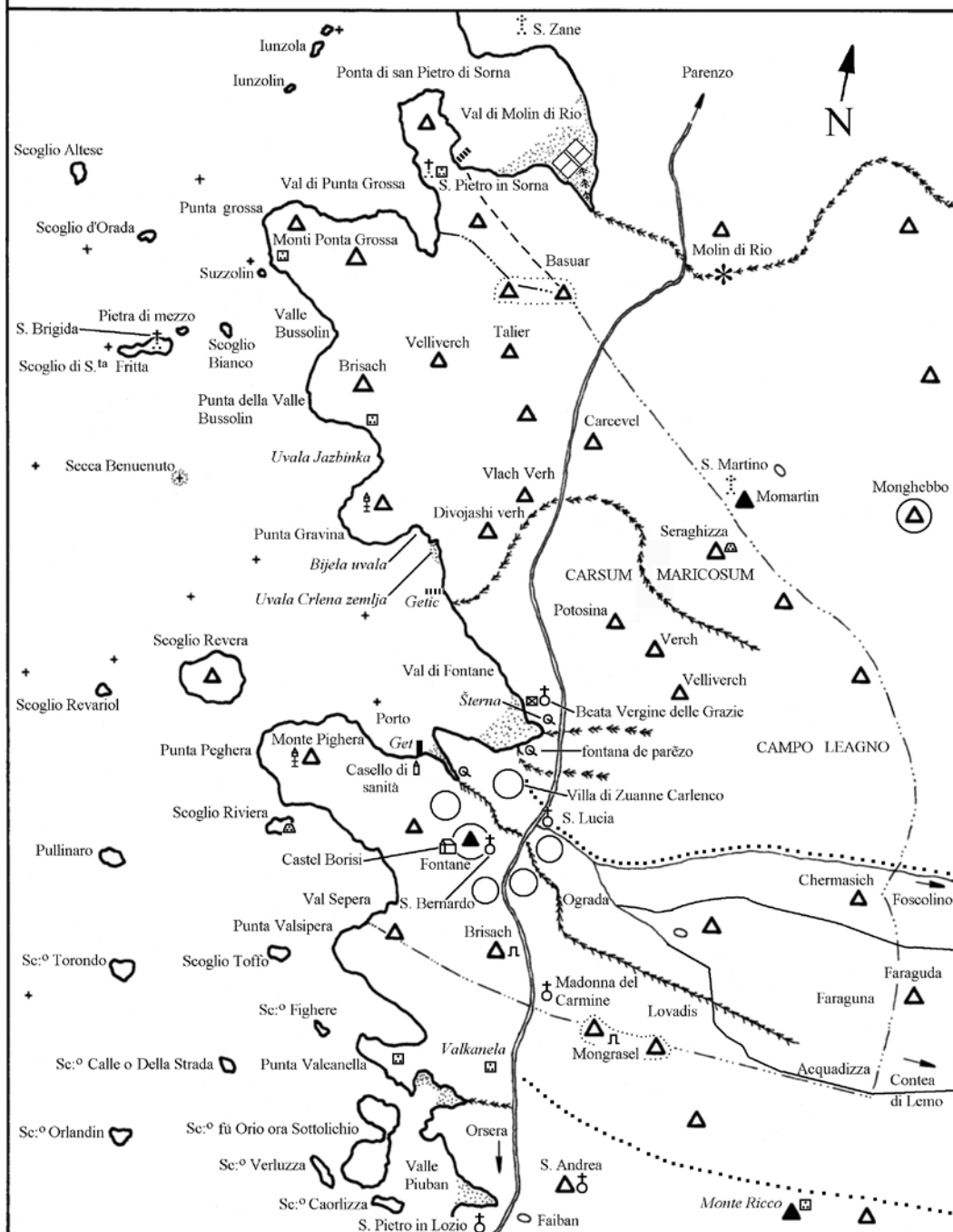
na obali uvale Jazbinka između Debeloga rta i rta Jurina postoje ostaci zidova, dok se na obližnjim poljima pronalaze tegule, kanalice i krhotine amfora. Na Debelom rtu otkriveni su ostaci građevina s crno-bijelim mozaicima. Ipak, najvažnije nalazište je na rtu Zorna (Sorna), nešto sjevernije od današnjega područja Funtane. To je jedna ladanjska vila (*villa rustica*) iz 1. stoljeća po. Kr., naseljena do 5. stoljeća. Između ostaloga, imala je cisternu i gat sa sjeveroistočne strane, koji će se obnovljen rabiti kao ukrcavalište za drvo do početka 19. stoljeća. Ante Šonje smatra da je imala i akvedukt povezan s izvorima kraj Funtane. Poslije je na ostacima vile sagrađena crkva sv. Petra (San Pietro in Sorna). Prema Štefanu Mlaku, ta je građevina s lezenama služila kao spremište poljoprivrednih proizvoda. U blizini su pronađeni razni grobovi i jedna nekropola, što bi ukazivalo na postojanje kakvoga srednjovjekovnog naselja. Možda je s njim povezana crkvice sv. Brigite (Santa Brigida) iz 14./15. stoljeća, koja se nalazila na obližnjem otoku Fržital.²

Sva su ta nalazišta u obalnom pojasu, čiji se profil u posljednja dva tisućljeća umnogome izmijenio zbog geoloških i klimatskih utjecaja. Naime, razina mora se podigla oko dva metra i potopila mnoge građevine, otočiće i hridi. Šonje je opisao tri antičke ceste koje su povezivale obalna mjesta. Tragovi prvoga sporednog dekumana mogu se pratiti od Valkanele prema istoku preko predjela La vila i sjevernih obronaka Monterika (Monte Ricco, Gavanov vrh), na kojem su ostaci gradine i antičkih građevina. Put je nastavljao dalje do današnjih sela Flengi i Gradina. Drugi sporedni dekuman kretao je s izvora Perila (*fontana de parēzo*) na sjeveru Funtane i nastavljao prema mjestima Fuškulin i Dračevac. Dalje prema istoku preklapao se sa starim putom koji je povezivao Sveti Lovreč s obalom. Jasni tragovi jednoga sporednog karda mogu se pratiti nedaleko od obale. U dijelu koji prolazi područjem Funtane njegova se trasa uglavnom podudara s onom sadašnje ceste Poreč – Vrsar (vidi kartu 1).³

2 Robert Matijašić, *Ageri antičkih kolonija Pola i Parentium i njihova naseljenost od I. do III. stoljeća*, Zagreb 1988., 61-63; Štefan Mlaku, „Rimski građevinski kompleksi i interijeri rimskih vila na Poreštini“, *Zbornik Poreštine*, 2, glavni i odgovorni urednik Marko Legović, Poreč 1987., 61, sl. 4, 62-63; Ante Šonje, *Putevi i komunikacije u prethistoriji i antici na području Poreštine* (dalje: *Putevi i komunikacije*), Poreč – Pazin 1991., 86, bilj. 31; isti, *Crkvena arhitektura*, 200.

3 Šonje, *Putevi i komunikacije*, 16-18.

Karta toponima

Legenda

○ Naselje	⊕ Postojeća crkva	⚑ Brončanodobni ostaci	▣ Solana	+ Pličina	== Kardo
▲ Gradina	† Ostaci crkve	⊞ Antički ostaci	⊞ Kamenolom	▬ Kanal, potok	— Sporedni putevi
✱ Mlin	⋯ Nestala crkva	▬ Ukrevalište	⊙ Izvor	▲ Uzvisina	- - - Granica Grofovije Funtana
⚑ Osmatračnica	⊞ Groblje	▬ Nestalo ukrevalište	○ Lokva	⋯ Dekuman	- - - Granica prema Valleu 1784.

Karta 1. Toponimi funtanskoga područja

3. Srednjovjekovni toponimi (11. – 15. stoljeće)

Kraj funtanskih je izvora u srednjem vijeku postojala crkva Blažene Djevice od Milosti, znana i kao Sveta Marija od Milosti (Beata Vergine delle Grazie ili Santa Maria delle Grazie). Sadašnja crkva s okolnim grobljem podignuta je 1684. i dograđena 1763. godine. Napuštena je 1907. nakon izgradnje novoga groblja s crkvom Gospe Karmelske (Madonna del Carmine). Temeljito je obnovljena 1998. godine. Mještani okolni predio zovu Poli Světice.⁴

Porečki biskupi posjedovali su sva ribolovilišta od Lima do Mirne. U njihovim ispravama spominje se više predjela koji pripadaju području Funtane. U popisu zakupaca crkvenih dobara (1219. g.) iz doba porečkoga biskupa Adalberta (1219. – 1243.) navedeni su:⁵

- *Alexandria, soror Verij Fusci* sa zemljištem *in prato Geben, iuxta uiam, que uadit ad campum Leogirum;*
- *Domicius Regis* i *Simon de Petelono* sa zemljištima *in campo Leagno;*
- *Iohannes, diaconus Iohannes, frater Cesarij* sa zemljištem *iuxta campum Leagnum;*
- *Nicolaus Cardolinis* sa zemljištem *in campo Leagno* koje se nalazilo *iuxta Carsum Maricosum;*
- *Petrus de Rolando* sa zemljištem *iuxta montem Martinum, et uiam que uadit campum Leagnum.*

Knjiga biskupskih prava Porečke biskupije (*Liber Iurium episcopaliū diocesis Parentinae*) sadrži više isprava u kojima se spominju toponimi vezani za područje Funtane.⁶ U dokumentu od 25. veljače 1260. biskup Oton (1256. – 1282.) daje u zakup zemljište zvano *Aquadiza, et Zoncleda* na porečkom teritoriju. Jedna strana toga zemljišta *coharet cum monte Grasseto*. Tri isprave biskupa Bonifacija (1282. – 1305.) spominju ribolovilište u Funtani:

- izjava od 30. prosinca 1282., kojom *dominus Dion qui dicitur Domicius* potvrđuje da njegov štićenik *Mavro* uime Porečke biskupije posjeduje *portus Fontane de Pace;*

⁴ Selman, *Rječnik*, 71. Prema mjesnoj predaji starija crkva s grobljem postojala je južnije od postojeće, uz kanal podno Coki (Villa di Zuanne Carleno). I danas su ondje vidljivi ostaci zida.

⁵ Mirko Zjačić, „Posjedovni odnosi porečke crkve od VI. do XVI. stoljeća“ (dalje: „Posjedovni odnosi“), *Jadranski zbornik*, VIII, 1973., 52-55.

⁶ Isto, 96, 88, 87, 92.

- izjava vazala *Marinus... domini Nicolai, Nicolaus... Guarnerij et Papo... Othonelli* od 21. lipnja 1283., u kojoj se navodi da imaju u zakupu od porečke Crkve *portus Fontis de Pace*;
- izjavom od 27. rujna 1292. *Ginantius... filius Rozolinj* potvrđuje biskupu da posjeduje crkveno dobro *portus de Fontana de Pace*.

Treća knjiga općinskoga statuta grada Poreča od 3. ožujka 1364. spominje jedan izvor kraj Funtane. U ono doba Poreč ga rabi kao svoje vlasništvo, dok je obližnje ribolovilište *Portus Fontane de Pace* vlasništvo porečkoga biskupa. Izvor je poznat kao *Fontana Pacis*, tj. Izvor mira. Postojala je zabrana sječe brijestova (*Ulmus scabra*) 400 koraka oko njega, što se kažnjavalo novčano ili zatvorom. Dodjelom Funtane plemićkoj porodici Borisi krajem 16. stoljeća Poreč je izgubio vlast nad njom.⁷

Oko 1400., nakon odlaska iz Furlanije i boravka u Mlecima, plemićka porodica Zorzi podignula je u Funtani *Castello Neboise* na položaju gdje su bili ostaci brončanodobne gradine. On je naveden u oporuci Francesca Zorzija od 1563. i proglasu istarskoga providura Nicolòa Salamona od 1585. godine. Istoimena utvrda u Furlaniji koja se nalazila kod mjesta Faedis uništena je 1310., a bila je dio obrambenoga sustava kaštela Cucagna.⁸

Na *frà* Maurovoj mapi nastaloj oko 1440. prikazan je izvor *fontana de parēzo*, odnosno već spomenuti *Fontana Pacis*, koji će kasnije omogućiti nastanak i razvoj današnjega naselja Funtana. On se nalazi u uvali odakle kreće granica između Poreča (*de parēzo*) i Vrsara (*de õsera*) i proteže se sve do posjeda samostana svetoga Mihovila od Lima (*de san michiel*). Zatim je tu *põta grosa* s četiri otočića. Prikazan je i potok koji utječe u uvalu Mulandrija i uz koji se nalaze biskupovi mlinovi (*molini del ucõ de parēzo*). Postojanje mlinova potvrđuje spor između porečkoga biskupa Ivana (1249. – 1254.) i *dominarum Zoia Iustinopolitana et Sophia Parentina* iz 1251./1252. godine. On je riješen u biskupovu korist pa stječe vlasništvo nad *molendini de Riuolo*. Prema legendi, *Mulin de Rio* kod Funtane uništio je hunski vođa Atila, kojega si narod predstavlja kao veliku zvijer (*gran bestia*). Do uništenja je došlo vjerojatno 1411., u vrijeme rata između Mletaka i hrvatsko-ugarskoga kralja Sigismunda

7 Mirko Zjačić, „Statut grada Poreča (*Statutum comunis Parentii*) iz 1363. godine“, *Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium*, XIII, Zagreb 1979., 8-12, 137; Bernardo Schiavuzzi, „Le istituzioni sanitarie istriane nei tempi passati“, *Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria* (dalje: *AMSI*), VIII, 1892., 353.

8 *Da casa Conti a Palazzo Lang. Storie e personaggi di una nobile dimora* (dalje: *Da casa Conti a Palazzo Lang*), a cura di Edo Calligaris, Romans d’Isonzo 2006., 76-79.

zbog Dalmacije. Možda je tada stradao i kaštel Neboise. Mapa ne prikazuje nikakvo naselje između Poreča i Vrsara, kao ni crkve sv. Marije od Milosti i sv. Brigite.⁹

U spisima porečkoga bilježnika *Antoniusa de Teodoris* (1435. – 1449.) kojima se ovjerava prodaja i zamjena zemljišta navode se toponimi na području Funtane:

- Porečan *Antonius, filius ser Steuani Pinzinelo* prodao je 29. listopada 1443. zemljište s maslinikom *situm Parentii prope fontanam*;
- *Dominicus condam Simonis* prodao je 6. siječnja 1444. zemljište s maslinama, vočkama i drugim drvećem na položaju zvanom *Ponta Grossi*;
- *Petrus, filius condam ser Antonii Peio* prodao je 17. prosinca 1447. oranicu koja se nalazi *prope montem Martinum districtus Parentii*;
- *Ser Petrus filius condam ser Iacobi de Vrsario* 28. siječnja 1448. mijenja vinograd s maslinikom na položaju *ad montem Grasse districtu Vrsarii*;
- *Ser Alegreto condam Nicolai Pedote* mijenja 25. veljače 1448. vinograd s maslinikom u kontradi *Montis Grasse districtu Vrsarii* i druge posjede za zapušteni posjed u porečkom distriktu.¹⁰

U peljaru čiji je autor Alvise da Mosto (o. 1429. – 1483.) navedeni su *Fontana, Santa Fragilitade*, koja obuhvaća tri otočića, *pōta grossa* i *scoglio mazzucco* ili *Mazzuccor*, dok je *porto S. Pietro verna* ili *San Pietro Sauerna*, odnosno San Pietro di Sorna naziv za Val di Molin di Rio.¹¹

9 Giuseppe Vidossich, „Legende d’Attila in Istria“, estratto dalla *Miscellanea di studi in onore di Attilio Hortis*, Trieste 1910., 1037; Zjačić, *Posjedovni odnosi*, 40; Luciano Lago – Claudio Rossit, *Descriptio Histriae. La penisola Istriana in alcuni momenti significativi della sua tradizione cartografica sino a tutto il secolo XVIII per una corologia storica* (dalje: *Descriptio Histriae*), Trieste 1981., 33; Antun Brajković, „Poreština u 15. stoljeću“, *Porečki glasnik*, VI, 4 (109), 1. 3. 1987.

10 Zoran Ladić – Marino Martinčević, *Spisi istarskih bilježnika II, Spisi porečkih bilježnika, sv. I, Registri porečkih bilježnika Henrika de Artizanibus (1433. – 1434.) i Antuna de Teodoris (1435. – 1449.)*, Pazin 2018., 64–66, 80–82, 91–93, 108–111, 116–119.

11 *Nuovo portolano non piu stampato. Molto particolare de’l Levante e de’l Ponente*, Vinegia M. D. XLIII., 3, 35, 36, 42 (numerirani listovi); Alvise da Mosto, *Il portolano del mare di Alvise da Mosto, nobile Veneto. Nel qual si dichiara minutamente del sito di tutti i Porti, quali sono da Venezia in Levante et in Ponente et d’altre cose utilissime & necessarie ai naviganti*, Venezia MDCCCVI, 3, 25, 26, 31, 32; [http://www.treccani.it/enciclopedia/alvise-da-mosto_\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/alvise-da-mosto_(Dizionario-Biografico)/) (20. 11. 2020.); https://en.wikipedia.org/wiki/Alvise_Cadamosto (20. 11. 2020.). Peljar je nastao u drugoj polovici 15. stoljeća. Prvi ga je tiskao Bernardo Rizzo 1490. i kao autora naveo „un zentilomo veneciano“. Paolo Gerardo tiskao ga je 1544. naslovljenog kao *Nuovo portolano* (...). Doživio je mnogobrojna izdanja, a Alvise da Mosto je naveden kao autor tek u onome iz 1737. godine. Danas prevladava mišljenje kako autor peljara nije da Mosto.

4. Toponimi na kartama i u katasticima iz 16. stoljeća

U djelima Pietra Coppa (1470. – 1556.) ima više toponima vezanih za područje Funtane. Tako su na karti Istre iz 1525. prikazani *ual de fontane*, *ponta grossa* i otok *·S· apolanare*, a na karti uz djelo *Portolano* (1528.), manje preciznoj od prethodne, samo *ual de fontane*. Na otoku *·S· apolanare* primjećuje se oznaka nalik onoj na otočiću Sarafel pred Porečom, na kojem se nalazila crkvice sv. Mihovila (*San Michele*), u narodu prozvana sv. Rafaela (*San Raffaele*), od koje nema više traga. Oznaku ima i naselje u *ual de fontane*. U djelu *Del sito dell'Istria* objavljenom 1540., ali napisanom možda već 1529., navodi se: „Od Poreča do *Val di Fontane* ima tri milje, zaseoka tako nazvanoga po tamošnjim izvorima, a odatle do Vrsara, kaštela na brijegu pod vlašću Porečke biskupije, dvije milje.“¹²

Na jednoj anonimnoj karti nalik Coppovoj, ali bez datacije, označena je *Val d' fontane* kao dolina. Jednako kao na karti Istre Giovannija Francesca Camocia (1569.), gdje je *Val de Fontane* okružena brdima i prostire se od obale do brežuljaka kod Sv. Lovreča (*S. Lorenzo*) te od brežuljaka uz Limski kanal (*C. de Lemo*) do predgrađa Poreča (*Parentzo*), a u morskoj uvali između Poreča i Vrsara (*Orser*) označeno je naselje. Karta Istre u Orteliusovu izdanju (1573.) donosi naselje *Val de fontane* označeno kao Poreč i Vrsar, dok je kod Mercatora (1589.) *Valle de Fontane* označena kao Vrsar i uvala Fabjan (*P^o Fuba*).¹³

U katastiku dobara Porečke biskupije (*Catasto dj tuttj benj dell' episcopato dj Parentzo*) iz 1540. (s dopunama iz 1573., 1576. i 1577.) navode se ribolovilišta *nella valle dj Molinderio, et Ponta Grossa*, od kojih se drugo rabi za lov na tunu (*Thunnus thynnus L.*) i zajednički iznajmljuje s onim *jn Fontana dj Pace*. Tu su još livada i šuma *dj Acquadizza* te zemljišta *dj Fontana*. Katastik je uredio Giovanni Antonio Panthera, porečki kanonik i generalni vikar biskupa Giovannija Campeggija (1537. – 1553.).¹⁴

U katastiku gorivoga drva Fabija da Canal iz 1566. navedene su šume na području Funtane, koja je tada pripadala Poreču. Za svaku je navedena kontrada u kojoj se nalazi, vlasnik, količina drva koju daje u štròpama (*strop[p]e*), veličina (opseg) i udaljenost od obale u mletačkim miljama te pripadajuće ukrcavalište (*carregador*). Jednako tako naveden je broj sta-

12 Lago – Rossit, *Descriptio Histriae*, 35, 39; Pietro Coppo, „Del sito dell'Istria a Gioseffo Faustino“, *L'Archeografo triestino*, II, 1830., 39. „Da Parentzo a Val di Fontane son miglia tre, ridotto così detto per le fontane che vi si trovano, e da qui a Orsera, castello su d' un monte di giurisdizione del vescovato Parentino, miglia due.“

13 Lago – Rossit, *Descriptio Histriae*, 72, 80, 116, 132.

14 Zjačić, „Posjedovni odnosi“, 66, 68.

novnika, volovskih zaprega te krupne i sitne stoke za komune u kojima su popisane šume.¹⁵

- šuma u kontradi *Mon della Vigna* ima više vlasnika (*diuersi patroni*), trenutno daje 400 štropa drva, ali ako se čuva poštujući zabranu sječe (*bando*), za tri godine davat će 1500 štropa, opseg iznosi 1,5 milja, nalazi se kraj obale pa se mogu koristiti ukrcavališta *Molin de rio* i *Fontane*;
- u kontradi *Monte di Fontana* postoje dvije šume. Prva je u vlasništvu *heredi del q. Seraphin di rouerzo*, za četiri godine davat će 100 štropa drva, nalazi se kraj obale i može se koristiti navedenim ukrcavalištima, opseg iznosi oko jedne milje. Vlasnik druge šume je *M^{co} m. Francesco capello*, za dvije godine davat će 400 štropa, a ako se pravilno čuva, svake četiri godine davat će 1500 štropa, opsega je oko jedne milje, nalazi se blizu obale i može se koristiti navedenim ukrcavalištima;
- u kontradi *Mon martin* vlasnici šume su *Antonio Malacarne, et compagni*, ona trenutno daje 400 štropa, a svake četiri godine davat će 1500 štropa, opsega je oko jedne milje i udaljena 1,5 milja od navedenih ukrcavališta;
- u kontradi *Fontana* nalaze se dvije šume. Vlasnik prve je *m. Anzolo da Vinetia*, trenutno daje 250 štropa, a ako se pravilno čuva svake četiri (IIIJ.) godine dat će 500 štropa, opsega je oko pola milje, blizu je obale i navedenih ukrcavališta. Vlasnik druge šume je *Mons.^f R^{mo}* (porečki biskup Pietro Gritti, 1553. – 1573.), trenutno daje 300 štropa, a uz odgovarajuću brigu svake četiri godine davat će 1000 štropa, opsega je jedne milje i nalazi se blizu navedenih ukrcavališta;
- u kontradi *Negrignan* je šuma u vlasništvu *her(ed)i del q. m^{co} ser*

15 Zlatko Herkov, „Prinosi za upoznavanje naših starih mjera za dužinu i površinu (Nastavak)“, *Zbornik Historijskog zavoda Jugoslavenske akademije*, 8, 1977., 160-162, 205; Danilo Klen, „Katastik gorivog drva u istarskim šumama pod Venecijom, sastavljen od Fabija da Canal godine 1566“, *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*, 11-12, 1966.-1967., 33-34; Marino Manin, „Značajke katastarskih općina Tara, Frate i Vabriga prema katastru Franje I.“, *Tar, Frata, Vabriga: kulturna baština*, ur. Dragana Lucija Ratković, Poreč 2006., 362, bilj. 7; Selman, *Rječnik*, 77. Klen prevodi mjeru za gorivo drvo *strop(p)a* u naramak, a Selman navodi da je štròpa funtanski naziv za metar drva pa ćemo ga i usvojiti. Herkov spominje za područje Poreča dvije vrste mjera za drvo koje su rabljene početkom 19. stoljeća: *stroppa di bosco di legna a fasci* (šumska štropa za drvo u naramcima), koja iznosi 1,618518 m³ i *stroppa di bosco di legna corte* (šumska štropa za kratko drvo), koja iznosi 1,01193 m³. Kao mjera za duljinu navedena je milja (*miglio*), koja ima 833 pertike (*pertica*) od 2,086 m, odnosno 1737,63(8) m, što odgovara mletačkoj milji i pertiki. Manin navodi da se ogrjevnim drvom tada uglavnom podrazumijevalo pruce i tanje grane, odnosno makiju koju se sjeklo svakih sedam godina. Drvo se u svežnjemima (*fascinelli*) dopremalo do ukrcavališta i brodovima prevozilo do mletačkoga i tršćanskoga tržišta. To se drvo kresano i lomljeno ložilo na ognjištima.

Franc(esc)o Zorzi, siječe se stalno i daje 1000 štropa godišnje, tako će biti i ubuduće ako se siječe po dijelovima te oni odvojeno i čuvaju od šteta. Opsega je oko četiri (.IIII.) milje, a nalazi se na obali kod ukrcavališta *Fontane*. To se ukrcavalište nalazilo na položaju koje mještani zovu *Getic*;

- u kontradi *Aquadizza* postoje dvije šume. Prva je u vlasništvu *delli Reuer(en)di Padri di S. Franc(esc)o*, za tri godine davat će oko 3000 štropa i tako od vremena do vremena. Opsega je tri (.IIII.) milje, a udaljena od ukrcavališta *Fontane* milju i pol. Druga šuma je vlasništvo *delli heredi del q. Franc(esc)o Malacarne, et compagni*, za tri godine davat će 3500 štropa i tako svake četiri godine, opsega je 3,5 milja i udaljena od ukrcavališta kao prethodna.

U katastru za Funtanu nisu navedeni podaci o stanovništvu i broju stoke, što bi značilo da tada na njezinu području nije bilo stalnih naselja.

U izvještaju istarskoga providura (*Provveditore in Istria*) Lodovica Mema iz 1590., navedena je njegova naredba od 6. kolovoza 1588. kojom zabranjuje sječu i ispašu na tri godine u porečkim šumama na području Funtane: *Punta di Neginan, l'Acquadizza i la Punta di Peghera* [Peghera].¹⁶

5. Toponimi posjeda i feuda plemićke porodice Borisi (od kraja 16. do kraja 18. stoljeća)

Rašporski kapetan Marc'Antonio Erizzo dodjeljuje 1593. plemiću Bernardu Borisiju na besplatno trajno korištenje (*gratios.^{te} beneficanti*) neobrađena zemljišta porečkoga teritorija u kontradama *Fontane, Aquadizza, Monte Pighera i Scoglio Riviera*. Tu je dodjelu (investituru) potvrdio mletački Senat 3. listopada 1595. pa iste godine Borisi dovodi iz Zete skupinu od 47 doseljenika. Sljedeće godine kupuje *Castello Neboise*, odnosno njegove ruševine, od porodice *del fu N. H. Francesco Zorzi* i obnavlja ga do 1610. godine. Senat je nudio Funtanu na besplatno korištenje još od veljače 1585.; jedina obaveza korisnika bila je da napuči i obrađuje zemljišta. Tada je kontrada *Fontane* bila nenastanjena, zapuštenoga zemljišta obrasloga trnjem i bez drva (hrastova) za ogrjev. Već 1611. u jednoj poruci (*dispaccio*) rašporski kapetan Piero Bondumier spominje mjesto *Fontane* koje je kapetan Bernardo Borisi doveo u vrlo dobro stanje. On

16 <https://www.statodamar.it/mare.php?act=search&key=peghera&ly=5&ar=1&rt=12&re=550&sid=3.2021.>

1621. kraj Kastela podiže crkvu svetoga Bernarda. Sve te promjene ubrzo su prikazane na dvjema kartama Antonija Maginija u djelu *Italia* iz 1620. godine. Karta *Istria olim Iapidia* na uzvisini kraj morske uvale *Val de fontane* prikazuje *C. Boresi*, a na karti *Dominio veneto* on je označen slično kao i *Parenzo*. Lukas Holsten u jednoj rukopisnoj karti nastaloj nakon 1620. (možda 1648.) isto prikazuje *C. Boresi* te dvije uvale *Val de fontane*.¹⁷

Bernardov nećak Pietro Borisi otkupljuje 1648. za 1000 dukata, za sebe i nasljednike, pravo upravljanja i suđenja u građanskim i krivičnim sporovima prvoga stupnja uz priziv na koparski sud te naslov grofa. Tada Funtana postaje grofovija, a Pietro njezin prvi feudalni gospodar.¹⁸

Na Mercatorovoj karti Krasa, Istre i Slovenske marke iz 1662. kružićem su označeni *Ville de Fontane*, *P^o Fuba* i *Orser*. U djelu *Cosmographia* Johanna Blaeua iz 1663., na karti sličnoj prethodnoj, *Valle de Fontane* je označena kružićem kao i *Orsera*. Petronio 1681. o tom naselju piše: „Ovaj kaštel je udaljen četiri milje od Poreča i jednu od Vrsara, naziva se Funtana jer podno njega kraj mora postoje dva prekrasna slatkovodna izvora (...)“ Donosi i crtež Funtane s legendom: *Comitatvs / Fontana olim / Giorgiàna nvnc / Castri Borísivm / Comitavvs*. Na njemu se vide Kasteja, odnosno *C. Boresi*, crkva sv. Bernarda i naselje *Fontane*. Vide se i okolna naselja te šest otoka, ali nema crkve Gospe Karmelske (*Madonna del Carmine*) iz 1631.¹⁹

Vincenzo Maria Coronelli (1650. – 1718.), službeni kozmograf Prejaspne Republike, na karti *Il ristretto della Dalmazia*, nastaloj nakon 1687., navodi

17 Bernardo Benussi, *Parenzo nell'evo medio e moderno*, Parenzo 1910., 44; *Da casa Conti a Palazzo Lang*, 77 („desolata di abitanti come nel suo complesso di terra incolta, spinosa senza nemmeno roveri da ardere“); Miroslav Bertoša, „Pisma i poruke istarskih rektora od 1607. do 1616., sv. I, Od 1607. do 1616.“ (dalje: „Pisma i poruke“), *Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium*, 52, 1979., 96 („un luogo nominato à Fontane“), 97, bilj. 4; Lago – Rossit, *Descriptio Histriae*, 148, 150, 155.

18 Direzione, „Senato Mare“, *AMSI*, XV, 1899., 289.

19 Mirela Slukan Altić, *Povijesna kartografija*, Samobor 2003., 360; Lago – Rossit, *Descriptio Histriae*, 160-161; Prospero Petronio, *Memorie sacre e profane dell'Istria* (dalje: *Memorie*), a cura di Giusto Borri, Trieste 1968., 364 („Questo castello e lontano 4 miglia da Parenzo et uno da Orsera, e detto Fontane perche a basso vicino al mare vi sono 2 bellissime sorgenti d' acque dolci“, vidi bilješku 13). Petronio navodi da se Funtana nekoć zvala *Fontana Georgiana* i da ju je 1331. tršćanski biskup Pace da Vedano dao u leno mletačkom plemiću Andriji Dandolu. Zemljišta toga kaštela poslije prelaze dijelom u posjed porečkih kanonika, a dijelom biskupa. Kandler smatra da bi *Fontana Georgica* mogla biti Geroldia (Gradina), nekadašnji Calisedo al Leme (Pietro Kandler, *Documenti per servire alla conoscenza delle condizioni legali del municipio ed emporio di Trieste*, Trieste 1848., 4). Poslije Kandler Fontanu Georgicu poistovjećuje s Tržičem/Monfalconeom (Pietro Kandler, *Codice diplomatico istriano*, Trieste 1986., I, 204, vol. III, 1092). Isto navodi i Banić: Josip Banić (ur.), *Fontes Istriae medievalis*, vol. 2: A 804-1077, doc. 1039_HET, fontsistrie.eu/1039_HET (25. 10. 2021.). De Franceschi smješta *Fontanu georgicu* i *isolu Pancianu* između Savudrije i Umaga te upozorava na kontradu Jurićev Kal (*Jurevi-Kal*) kod Barbana koju prevodi kao *Stagno-georgico* (Carlo De Franceschi, *L'Istria. Note storiche*, Parenzo 1879., 170, bilj. 3); *Crkva u Istri*, ur. Marijan Bartolić – Ivan Grah, Pazin 1991., 59; Luigi Parentin, *Incontri con l'Istria, la sua storia e la sua gente* (dalje: *Incontri con l'Istria*), Trieste 1998., 199. U mjesnom govoru izraz Gospa počinje se javljati tek u drugoj polovici 20. stoljeća zbog utjecaja standardnoga jezika. U to se doba dio domaćega stanovništva iselio u Italiju te su počeli stizati doseljenici iz Dalmacije. Dotad su uobičajeni bili izrazi Majka Božja, Svjeta Marija ili Svietica.

C. Borisi i uvalu *V. Fo[ntana]*. Na drugoj karti istoga autora koja prikazuje Jadran navedena je samo *Valle de Fontana*. Iako je porečki biskup izgubio vlast nad područjem Funtane i prije dolaska Bernarda Borisija, Jean Baptiste Nolin (1657. – 1725.) na karti sjevernoga Jadrana, vjerojatno iz 1703., prikazuje *Eveché d’Orsava*. Taj biskupski posjed obuhvaća Vrsar i teritorij Funtane s *C. Boresi*. Karta *Le cours du Po* istoga autora i razdoblja donosi *Eveche d’ Orsava* i *Val de Fontani*. I F. de Cantelli na karti Mletačkoga zaljeva iz 1741. prikazuje *C. Borisi* te *Eveche d’Orsava*. Karta *Ducatvs Carniolae*, koju je 1744. izradio *Ioannes Disma Floriantschitsch* (Janez Dizma Florjančič), donosi *Castel Borisi* te oko milju sjevernije naselje *Fontana*. Oboje su označeni kao *Arcis* (utvrda). Opat Lonati izvedbom karte *La penisola d’ Istria* podsjeća na Nolina. Crtež nije datiran, ali vjerojatno potječe oko 1772., kada je prema njegovu nacrtu izgrađen kaštel (*Castello*) u Črvaru (*Cervera*). Prikazuje teritorij *Del Vescovato di Orsara* koji obuhvaća Grofoviju Vrsar i Grofoviju Funtana s Kastelom Borisi (*Castello Borisi*). Prikazana su i dva tornja (*Torre*) na rtu Jurina i Grgetovom rtu. To bi mogle biti osmatračnice koje su Borisi izgradili za praćenje kretanja brodova (posebno osmanlijskih) i zdravstveni nadzor. Tu je i *Sco.^o Fornaro*. Funtanska luka je nazvana *Golfo di Orsara*. Na karti *Golfo di Venezia* isti autor je pak naziva *Valle de Fontana*.²⁰

Karta Istre u djelu Giovannija Salmona *Lo stato presente di tutti i paesi e popoli del mondo* iz 1753. donosi više toponima koji se tiču Grofovije Funtana: *Punta grossa*, *Fontane de Con. Barisi*, *Orada*, *L’ Altesa*, *Pietra di mezo*, *Secca benvenuta*, *Frigida*, *Cunigliſco* i *Pullinara*. Spomenuta je i luka (*Porto*), u kojoj je patrun Borri držao svoj trabakul, u ono doba najveći u Istri. Na crtežu Istre Simona Vidalija nastalom nakon 1753. *Fontane* je označena kao kaštel (*Castello*) i uvrštena među male upravne oblasti (*picole giurisd.^{zni}*). Spomenuti su i: *Punta groša*, *Porto/Gal*, *Oradi*, *Suzzolin*, *Secca Benvenuto*, *Frigida*, *Cunigliauo* i *Pullinaro*. Pietro Santini u *Atlas universel* iz 1780. preuzima gotovo sve Salmonove toponime s malim preinakama: *L’ Altezza* umjesto *L’ Altesa*. Ovaj prikaz Istre, dimenzija 44,5 cm x 65 cm, izveden je u mjerilu oko 1 : 200 000. Na drugom, nedatiranom prikazu istarskoga poluotoka istoga autora označeni su sljedeći toponimi: *Val di Punta grossa*, *Fontane*, *Sco. di S. Fritta* i *Sco. Revetra*.²¹

20 Lago – Rossit, *Descriptio Histriae*, 225–228; Luciano Lago, *Stare karte Jadrana*, Pula 1996., 128, 146, 148, 157–158; Alberi, *Istria: storia, arte, cultura*, 1255; Bertoša, „Pisma i poruke“, 97, bilj. 4.

21 Lago – Rossit, *Descriptio Histriae*, 234, 236, 238, 258; Miroslav Bertoša, „Pod Mlecima“, *Poreč*, priredili Zvane Črnja – Milan Rakovac, Zagreb 1975., XX.

Giovanni Valle izradio je dvije karte Istre s toponimima vezanim za Grofoviju Funtana. Na onoj iz 1784., izvedenoj u mjerilu oko 1 : 200 000, veličine 62,5 cm x 42,5 cm navedeni su: *Val di Punta Grossa*, *Punta del Val Bossolin*, *Punta Grurina*, *Val di Fontane*, *Punta Valsipera*, *Fontane*, *Scoglio Altese*, *Scoglio d' Orada*, *Scoglio Bianco*, *Scoglio di Sta Fritta*, *Scoglio Revera* i *Scoglio Revariol*. Uz to prikazuje i granice Grofovije Funtana od *Val di Molin di Rio* do *Punta Valsipera*. Na karti iz 1792. postoje male razlike: *Valle di Molin di Rio* umjesto *Val di Molin di Rio*, *Punta della Vale Bussolin* umjesto *Punta del Val Bussolin*, *Punta Gravina* umjesto *Punta Grurina* i *Valle del[le] Fontane* umjesto *Val di Fontane*. Giovanni Antonio de Capellaris preuzima mnoge toponime Valleovih karata i donosi ih na svom prikazu Istre iz 1797.: *Val di Punta Grosso*, *P. della Valle Bussolin*, *P. Gravina*, *V. di Fontane*, *Fontane* i nazive svih otoka, osim Scoglio Revariol. Osim granice Grofovije Funtana prikazana je i cesta koja od Poreča preko Funtane vodi u Vrsar. Prikazan je i mlin u predjelu Molin di Rio kao na mapi fra Maura iz 15. stoljeća. Valleova, a posebno Capellarisova karta doživjet će više izdanja u 19. stoljeću i utjecati na kartografske radove toga doba.²²

Mapa *Dissegno topografico del Distretto di Orsera* Pietra Antonia Burca iz 1793. donosi vrlo precizno granice između Vrsara i okolnih kotareva. Među njima je i *Distretto di Fontane / Giurisdizionale / delli Nobb. Sig^{ri} Co. Borisi*. Prikazana je i cesta koja vodi od Funtane do Vrsara, kao i *Sc.^o Torondo*, *Scoglio Toffo*, *Val Sepera* i *Fontane*, a postoji i mali crtež na kojemu su Kasteja i crkva sv. Bernarda sa zvonikom.²³

Tijekom 18. stoljeća u Funtani je podignuto više novih građevina: župna kuća (1735.), crkvice sv. Lucije (Santa Lucia, 1750.) i više kuća s krovnim kamenim konzolama u obliku ljudske glave.

Morosinijev katastik (1775. – 1776.), za razliku od onoga Fabija da Canal (1566.), opisuje sve šume, zemljišta s drvećem (*terreni alberati*) i živice s drvećem koje omeđuju polja (*coronali*) u Istarskoj pokrajini. Priloženi nacrt s prikazom šuma je izgubljen. Za svako šumsko zemljište naveden je naziv i ime vlasnika, dok su udaljenost od obale te opseg u miljama i pertikama navedeni samo za važnija. Najvažnija šumska zemljišta su premjerena (*conterminati*), uz točno navođenje duljina između pojedinih međa (*termini*) koje određuju granice. Šume Grofovije Funtana (*Contea di Fontane*) su prikazane

²² Lago – Rossit, *Descriptio Histriae*, 254, 263, 267.

²³ Isto, 249.

nacrtom bez premjeravanja (*solamente disegnati*). Feudalni gospodari posjedovali su dvije šume:

- šuma *Ponta Magrina* u vlasništvu grofova Borisija služi za gorivo drvo, nalazi se na obali te je opsega oko jedne milje i 217 pertika;
- šuma na brdu (*in Monte*) *Brisach*, također u vlasništvu grofova Borisija, graniči s posjedima Vrsara (*teneri d'Orsera*), nalazi se nedaleko od obale te je opsega oko 520 pertika.

Seoska općina (*Commun*) je imala 12 šuma za gorivo drvo (*bosco basso*), a preostalih devet su u privatnom vlasništvu ili vlasnik nije naveden:

- šuma za gorivo drvo na uzvisini *Mongrasel* u vlasništvu općine udaljena od obale četvrtinu milje te je opsega oko 500 pertika;
- zemljišta s drvećem u podnožju brda *Mongrasel*, čiji su vlasnici *Matte Vlach, e Franzina*;
- općinska šuma na brdu *Faraguda*, udaljena od obale jednu milju i opsega oko 720 pertika;
- živica s drvećem na položaju *Faraguna*, čiji su vlasnici *Matte, Giadre Castovan*;
- šumica za gorivo drvo zvana *Gherghetina*, vlasništvo općine;
- šuma za gorivo drvo na brdu *Chermasich*, vlasništvo općine, udaljena milju od obale i opsega oko 530 pertika;
- šuma za gorivo drvo u ravnici zvana *Lovadis*, čiji je vlasnik *Matte Zigante*, udaljena pola milje od obale i opsega oko 180 pertika;
- šuma za gorivo drvo *Obloghi*, vlasništvo općine, udaljena od obale pola milje i opsega oko 300 pertika;
- dvije živice s drvećem kraj ceste blizu zaselka *Villa di Zuanne Carlenco*;
- zemljišta s drvećem u predjelu *Ograda*, čija je vlasnica *Lucia Sincich qm Stipe*;
- šuma na općinskom brdu *Velliverch*, udaljena od obale pola milje te opsega oko 580 pertika;
- šuma na brdu *Seraghizza*, niže uzvisine *Momartin*, i dijelu brda *Verch* u vlasništvu općine, udaljena od obale pola milje i opsega oko jedne milje i 377 pertika;

- šuma na općinskom brdu *Potosina*, udaljena pola milje od obale i opsega od oko 490 pertika;
- živica s drvećem kraj poljske kućice (*Tegor*), čiji je vlasnik *Giadre Debanovich*;
- šuma na općinskom brdu *Divojashi verch*, udaljena pola milje od obale i opsega od oko 450 pertika;
- šuma na općinskom brdu *Vlach Verch*, udaljena pola milje od obale i opsega od oko 740 pertika;
- šuma na brdima zvanim *Basuar* i *Talier* vlasništvo je općine, udaljena pola milje od obale i opsega od oko jedne milje i 447 pertika;
- šuma na brdima *Ponta Grossa*, *Veliverch*, *Brisach* i rtu *Ponte Giurina* je blizu obale te ima opseg od oko jedne milje i 747 pertika;
- zemljište s drvećem kod poljskih kućica (*sotto i Tegori*), vlasnika *Matte, ed Ive Dabanovich*;
- živica s drvećem, čiji je vlasnik *Dabanovich Matte*;
- šuma na općinskom brdu *Carcevel*, udaljena od obale pola milje i opsega od oko 540 pertika.

Postojao je i javni put od Grofovije Lim (*Contea di Lemo. ovvero Frattia*) do Funtane (*via Pub-a che conduce a Fontane*).²⁴

6. Prostorni raspored toponima

U ovom se radu pod područjem Funtane podrazumijeva ono Grofovije Funtana (*Contea di Fontane*) krajem 18. stoljeća. Njezina se granica ustalila nakon smrti porečkoga biskupa Gasparea Negrija (1742. – 1778.), kada Mlečani sekulariziraju Grofoviju Vrsar, odnosno preuzimaju jurisdikciju nad kaštelom, lukom i vodama uz godišnju naknadu od 2000 dukata, pretvarajući je u upravni okrug (*distretto*). Prikazana je na kartama Vallea iz 1784. i 1792., Burca iz 1793. (samo prema

²⁴ Vincenzo Morosini IV., *Catastico generale dei boschi della Provincia dell'Istria (1775 – 1776). Terminazione del C. E. sopra boschi – Naredenje P. K. varh dubravah (1777)*, a cura di Vjekoslav Bratulić, Trieste 1980., 5, 253, 246. Za mjerne jedinice vidi bilješku 15. *Ponta* može značiti i brežuljak koji se proteže duž zaljeva. Mislava Bertoša, „Imena šuma u *Catasticum Fabii de Canali provisoris super lignis in Histria et Dalmatia* iz godine 1566.“, *Suvremena lingvistika*, 53-54, 1-2, 2002., 37. Osim navedenih, postoje i katastici šuma rašporskih kapetana Zvanna Pizzamana (1717. – 1719.) i Lorenza Contarinija. Pizzamano navodi 21 šumu trećega reda i 20 šuma četvrtoga reda na području Funtane. Contarini pak spominje 19 šuma trećega reda i 5 šuma priraslih u trećem redu te 5 hrastova (*Rovari*) i 48 trupaca (*Pedali*) određenih za mletački Arsenal. U mjesnom govoru pedalin znači tanki hrast. Slaven Bertoša, „Alcuni catastici dei boschi istriani del XVIII secolo“, *Atti del Centro di ricerche storiche*, XLIII, 2013., 551, 563, 566, 571, 582, 584; Selman, *Rječnik*, 57.

Vrsaru) te Capellarisa iz 1797. godine. Tada se na sjeveru i istoku Funtane nalazio porečki teritorij (*Territorio di Parenzo*), na jugu Okrug Vrsar (*Distretto di Orsera*), dok na zapadu granicu predstavlja more (*dichiarato Confine loro il Mar salso*). Krećući s juga, granica je započinjala u *Val Sepera* (položaj Bila gropa) i nastavljala prema istoku preko *Monte Brisach* i *Monte Mongrasel* do *Monte Faraguda*. Odande je skretala na sjever prema *Monte Chermasich* te prema brdu *Momartin*. Dalje je nastavljala prema sjeverozapadu do *Monte Basuar* i *Ponta di san Pietro di Sorna* da bi, prema Valleu (1784.), završila u *Val di Molin di Rio*. Prema investituri iz 1633., zemljište ispod *Molinderio* dano doseljenicima graniči na istoku (*levante*) s posjedom porodice Dabanovich, na jugu je područje Fontane, na zapadu je obala (*marina*) i posjed porečkih biskupa (*Mensa vescovile*) te na sjeveru (*tramontana*) *porto Molinderio*, što znači da je granica završavala u *Val di Punta Grossa*. Što se tiče otoka, prema jednom pismu iz 1733. providura Capella, Borisi su bespravno svojatali njih osam, a jedan im je bio dodijeljen. Poslije im je priznato vlasništvo nad otocima *Sc.^o Torondo* i *Scoglio Toffò*, a dalje prema sjeveru slijede: *Pullinara*, *Riviera*, *Scoglio Revariol*, *Scoglio Revera*, *Scoglio di Sta Fritta*, *Pietra di mezo*, *Scoglio Bianco*, *Suzzolin*, *Scoglio d' Orada* i *Scoglio Altese*, ukupno dvanaest.²⁵ Na karti 1 prikazan je teritorij Grofovije Funtana, kao i razmještaj toponima koje u nastavku donosimo po skupinama.

Nazivi vezani za funtanske izvore:

- Fontana, od latinske riječi *fons* u značenju izvor ili vrulja, kontrada koju navodi da Mosto (1477.), u posjedu porečkih biskupa (Panthera, 1540.), gdje su imali šumu, a postojalo je i ukrcavalište za drva (Canal, 1566.). Poslije se naziva i Fontane pa Bernardo Borisi 1593. dobiva ondje zemljišta. Ukrcavalište se nalazilo na položaju koji mještani zovu Getic, od talijanskoga *Gheticio* u značenju pristanište. Ono je napušteno nakon što su Borisi izgradili novo na položaju koje se danas naziva Get. Staro napušteno ukrcavalište je poslije služilo rovinjskim i bokeljskim krijumčarima duhana.²⁶

²⁵ Marino Budicin, „La Deputazione Provinciale di Orsera, 1778-1794: Istituzione peculiare del crepuscolo veneziano in Istria“, *Acta Histriae*, III (Prispevki mednarodnega simpozija Istra in Beneška Republika: ustanove, pravo, uprava / Contributi dal convegno internazionale L'Istria e la Repubblica di Venezia: istituzioni, diritto, amministrazione, odgovorna urednika / redattori responsabili Darko Darovec, Salvator Žitko), 1994., 135; Carlo De Franceschi, *L'Istria. Note storiche*, Parenzo 1879., 366-367; Lago – Rossit, *Descriptio Histriae*, 234, 249, 263, 267; „Raccolta di atti pubblici riguardanti la Provincia dell'Istria e le isole del Quarnero fatta da S. E. il Sig. Pietro Girolamo Capello Provveditore sopra la sanita in detta provincia e isole negli anni 1731 – 1732 – 1733“, *AMSI*, XVII, 1901., 132-133.

²⁶ Giannandrea Gravisi, „Toponomastica del Canal di Leme“, *AMSI*, LI-LII, 1939-1940., 215; Miroslav Bertoša, „Udah dima, šmrk burmuta, žvak duhana. Istarski primjeri 'negativne' socijalizacije u XVIII. st.“, u: isti, *Izazovi povijesnog zanata. Lokalna povijest i sveopći modeli*, Zagreb 2002., 212-213.

- *Fontana Pacis*, izvor naveden u porečkom statutu (1363.) koji *frà* Mauro naziva *fontana de parèzo* (1440.), a Teodoris *Parentii prope Fontanam* (1443.). Petronio (1681.) navodi postojanje dva izvora. Mjesni naziv za nekadašnji porečki izvor je Perila, a drugi se naziva Šterna, odnosno Štferna.
- Val di Fontane (Valle, 1784.), uvala i ribolovilište ranije zvano *portus Fontane de Pace* (1282.), odnosno *portus de Fontana de Pace* (1292.), u vlasništvu porečkih biskupa. Coppo je naziva *ual de fontane* (1525., 1528. i 1540.). Panthera (1540.) je navodi među biskupske *Peschiere* kao *Fontana dj Pace*, a Francesco Borisi 1677. kao *peschiera nella valle di Fontane* ju iznajmljuje Giadri Millocanovichu.²⁷ Magini navodi *Val de fontane* (1620.), Lonati je zove *Valle de Fontana* (o. 1772.), a Valle na karti iz 1792. *Valle del[le] Fontane*. Današnji je naziv uvala Perila, a mještani je zovu i Peškîera. Camocio na karti iz 1569. prikazuje *Val de Fontane* kao dolinu koja se proteže od mora pa sve do brda kod Sv. Lovreča (*S. Lorenzo*).
- Fontane, naselje koje Coppo već 1525. prikazuje na karti, a 1540. navodi kao *Val di Fontane*. Izgleda kako ono nije bilo stalno nastanjeno jer Borisi 1595./96. doseljava nove stanovnike i 1604. traži dopuštenje za gradnju crkvice u *villa di Fontane*. Tomasini (1650.) pak navodi da se radi o novome naselju („E' villa nuova questa fatta abitare delli signori Borisi“), a Petronio (1681.) ju naziva *castello*.²⁸

Nazivi vezani za porodična imena (patronimi):

- *Castel Borisi*, to je obnovljeni *Castello Neboise* spomenut u oporuci Francesca Zorzija iz 1563. godine. Sagrađen je oko 1400. i vjerojatno uništen oko 1411., a Bernardo Borisi ga do 1610. ponovno podiže. Magini ga na svojim kartama naziva *C. Borese* (1620.), a Coronelli *C. Borisi* (1687.), kao i Florjančič (1744.).
- *Villa di Zuanne Carlenco*, naselje (Morosini, 1775.), dobilo je naziv po svom osnivaču. Vidljivo je na Petronijevu crtežu Funtane (1681.). Danas se naziva Coki.

²⁷ Egidio Ivetic, „Oltremare. L'Istria nell'ultimo dominio Veneto“, *Memorie. Classe di scienze morali, lettere ed arti*, LXXXIX, Venezia 2000., 189, bilj. 253.

²⁸ Giacomo Filippo Tommasini, „De'Commentarj storici-geografici della Provincia dell'Istria. Libri otto con appendice“, *L'Archeografo triestino*, IV, Trieste 1837., 404; <http://www.voicesfromistria.eu/dettaglio.asp?id=3454> (25. 3. 2021.).

Nazivi brda (oronimi), šuma (hilonimi) i polja:

- *Campo Leagno*, kontrada zvana i *campum Leogirum* (Adalbert, 1219.). Borri smatra da toponim ima veze s podestatom Sv. Lovreča Loredanom iz 15. st., što je malo vjerojatno.²⁹ Danas se naziva Kampiladanja ili Kampa Ladanja.
- *Carsum Maricosum*, kontrada (Adalbert, 1219.) koja bi se trebala nalaziti sjeverozapadno od Kampiladanje, što bi odgovaralo današnjem predjelu Žamariovo.
- *Gherghetina*, šuma (Morosini 1775.) koja se nalazila u blizini brda *Faraguda* i *Chermasich*, točan položaj nije poznat. Naziv bi mogao poticati od prezimena Gherghetta (Gergeta), što je ujedno bio i nadimak *Giure Senicha* ili *Seglicha*, osuđenoga 1658. za napade na grofa Pietra Borisija.³⁰
- *Lovadis*, kontrada (Morosini, 1775.) sa šumom. Mjesni je naziv Lokodic. U srednjem vijeku bio je dio veće kontrade zvane *Aquadiza* (*Liber Iurium*, 1260.), odnosno *Acquadizza* (Panthera, 1540. i Canal, 1566.), gdje i Borisi 1593. dobiva zemljišta. Prema Borriju, dio te kontrade gdje su se nalazili posjedi porečkoga franjevačkog samostana naziva se *Fratricie*.³¹ Danas je Fratrije zaseban predio.
- *Monte Basuar*, brdo sa šumom (Morosini, 1775.), koje se danas službeno naziva Bačvan, a mještani ga zovu Bacvar.
- *Monte Brisach* – u *Morosinijevu katastiku* (1775.) navedena su dva brda toga naziva. Prvi graniči s vrsarskim posjedima i nalazi se blizu obale. To je jedan od kamenoloma (*Cavie*) koje navodi Petronio (1681.). Danas se naziva Lovrinovića vrh prema nekadašnjim vlasnicima iz porodice Lovrinovich. Drugi se nalazi na *Punta del Val Bossolin* (Valle, 1784.), današnjem rtu Goli vrh s istoimenom uzvisinom. Borri smatra da je naziv keltskoga porijekla prema riječi *brig* koja znači brdo. Prema Ivetcu to je deminutiv hrvatske riječi brijeg (brižac). Mjesni je naziv Brišak ili Brisak.³²
- *Monte Carcevel*, brdo sa šumom (Morosini, 1775.). Danas se naziva Krcaveja.

29 Ferruccio Borri, „Toponomastica del territorio di Parenzo“, *Pagine istriane*, a. I, n. s. XIII, fasc. I-II, 1922., 24.

30 Lovorka Čoralčić, *U gradu svetog Marka*, Zagreb 2001., 280.

31 Borri, „Toponomastica del territorio di Parenzo“, 23.

32 Petronio, *Memorie*, 367; Borri, „Toponomastica del territorio di Parenzo“, 19; Just Ivetač, *Istarski toponimi*, Pula 1982., 98.

- *Monte Chermasich*, brdo sa šumom (Morosini, 1775.). Danas se naziva Crnjačić i nalazi se u predjelu Fratrije.
- *Monte Divojashiverch*, brdo sa šumom (Morosini, 1775.). Naziv se sastoji od riječi *divojashi* sa značenjem divljački i *verch* sa značenjem vrh, što odgovara današnjem nazivu Divljački vrh. Raniji naziv je bio *Monte di Fontana* (Canal, 1566.), što je i naziv tadašnje kontrade.
- *Monte Faraguda*, brdo sa šumom, a nalazi se u kontradi *Faraguna* (Morosini 1775.). Današnji naziv brda i kontrade je Faragude.
- *Momartin* (Morosini, 1775.), prije *Montem Martinum* (Adalbert, 1219. i Teodoris, 1447.) i *Mon martin* (Canal, 1566.), danas zvan Martin ne spada u područje Funtane. Nalazi se blizu granice s porečke strane (*districtus Parentii*) i važan je za određivanje položaja susjednih predjela.
- *Monte Mongrasel*, brdo sa šumom (Morosini, 1775.). U srednjem vijeku je nazivan *monte Grasseto* (*Liber Iurium*, 1260.) i *montem Grasse* (Teodoris, 1448.). To je jedan od kamenoloma koje navodi Petronio (vidi *Monte Brisach*). Današnji naziv je Mugrasel, a mještani ga zovu Mugrasele ili Mongrasele.
- *Monte Pighera*, brdo i kontrada u kojoj Borisi 1593. dobiva zemljište. Ono se nalazi na rtu *Ponta di Peghera* (Memo, 1590.), odnosno današnjem Grgetovu rtu koji mještani zovu jednostavno Pûnta.
- *Monte Potosina*, brdo sa šumom (Morosini, 1775.).
- *Monte Seraghizza*, brdo sa šumom (Morosini, 1775.). Prema De Franceschiju taj se naziv odnosi na zemljište ograđeno suhozidima ili živicama. Potječe od talijanske riječi *serraglia* u značenju ograda.³³ Nalazi se uz brdo *Momartin*. Mještani ga zovu Serajka.
- *Monte Talier*, brdo sa šumom (Morosini, 1775.). Nalazi se u blizini *Monte Basuar*.
- *Monte Velliverch* – postoje dva brda toga imena navedena u *Morosinijevu katastiku* (1775.). Jedan je između brda *Brisach* i *Talier*, a nekada se nazivao *Monte delle vigna* (Canal, 1566.) i predstavljao kontradu. Drugi je današnji Veliki vrh.
- *Monte Vlach Verch*, brdo sa šumom (Morosini, 1775.). Naziv se sastoji od riječi *Vlach* sa značenjem pastir ili Vlah³⁴ i *Verch* sa zna-

³³ Camillo De Franceschi, „La toponomastica dell’antico agro poleso desunta dai documenti“ (dalje: „La toponomastica“), *AMSI*, LI-LII, 1939-1940., 177, 192.

³⁴ Šonje, *Putevi i komunikacije*, 85; Parentin, *Incontri con l’Istria*, 290.

čenjem vrh. Današnji je naziv Lahov vrh. Jedan se dio Funtane danas naziva Lahi vjerojatno po prezimenu ili nadimku nekadašnjih stanovnika.

- *Obloghi*, zemljište sa šumom (Morosini, 1775.), nalazi se u blizini kontrade *Lovadis*, a točan položaj nije poznat. Prema Šonji, naziv potječe od latinske riječi *oblongus* sa značenjem kružne zemljišne čestice. Prema Ivetcu, naziv potječe od staroslavenske riječi *blog* (*ublog* ili *oblog*) sa značenjem livade, pašnjaka ili šume.³⁵
- *Ograda*, kontrada (Morosini, 1775.) s nazivom koji je istovjetan današnjem. Prema De Franceschiju ova hrvatska riječ odgovara talijanskoj riječi *serraglia*.³⁶

Nazivi otoka (nesonimi), pličina (bentonimi), uvala (ormonimi) i rtova (akrotonimi):

- *Pietra di mezo*, hrid (Salmon, 1753.) koja se nalazi između otoka Fržital i Bilega školja. Današnji je naziv Sridnji školj, a mještani Pjera de mezo.
- *Porto*, uvala gdje se nalazi pristanište, navode je Petronio (1681.), Salmon (1753.) i Vidali (n. 1753.). Današnji je naziv Luka Funtana, a mještani ga zovu Pòrat. Tu postoji i danas gat mjesnoga naziva Get. Do pedesetih godina prošloga stoljeća postojala je i zgrada zdravstvenoga čuvara (*casello di sanità*). Tu se još od 17. stoljeća obavljao nadzor pomorskoga prometa te su u ime feudalnih gospodara Borisija izdavane zdravstvene propusnice (*Fede di sanità*) putnicima iskrcanim u *Castri Fontanæ*.³⁷
- *Punta grossa*, rt (Salmon, 1753.) koji *frà* Mauro (1440.) označuje kao *pōta grosa*, Teodoris (1444.) kao *Ponta Grossi*, da Mosto (1477.) kao *ponta grossa*, a Coppo (1525.) *ponta grossa*. Za Morosinija (1775.) je pak to *Ponta Grossa*, danas službeno Debeli rt, na kojemu se nalaze *Monti Ponta Grossa*, danas službeno Debeli vrh. U mjesnom govoru to je

35 Ivetac, *Istarski toponimi*, 38; Šonje, *Putevi i komunikacije*, 22.

36 De Franceschi, „La toponomastica“, 190.

37 Bertoša, „Pisma i poruke“, 97, bilj. 4; Petronio, *Memorie*, 367; Rino Cigui, „Il Provveditore alla Sanità in Istria Giacomo Boldù e la difesa sanitaria“, *Atti del Centro di ricerche storiche*, XLVIII, 2018., 65; Lago – Rossit, *Descriptio Histriae*, 217, fig. 20; Selman, *Rječnik*, 60. Od sredine osmoga desetljeća 18. stoljeća zdravstvene propusnice su tiskane. Marino Budicin, „Ius-Regale-Economia Orsera (1778-1783). Governo civile e criminale. Regesti (II parte)“, *Atti del Centro di ricerche storiche*, XVI, 1985-86., 315-316, 317, Tav. III; *Pogled u zavičaj*. 390. obljetnica crkve Sv. Bernarda 1621. – 2011. / *Into the homeland. The 390 th anniversary of the St. Bernard's church 1621-2011*, katalog izložbe, urednik Robert Buršić, Funtana 2011., 6.

- Pûnta grosa. Sjeverno od rta nalazi se *Val di Punta Grossa* (Capellaris, 1797.), koja je u katastru biskupije (Panthera, 1540.) navedena kao ribolovilište za tune. Današnji je naziv Zelena laguna, a mjesni Vâl šěšula. Šěšula je drvena lopatica kojom se izbacivala voda iz čamca.³⁸
- *Pullinaro* (Vidali, n. 1753.), nazivan je i *Pullinara* (Salmon, 1753.). Budući da pulîn u mjesnom govoru znači mlado magare, danas se otok naziva Tovarjež. Ipak, njegovo ime potječe od svetog Apolinara iz Ravene: Pietro Coppo (1525.) ga navodi kao *S. apolanare* i na njemu označuje crkvicu. Možda ga je zamijenio s obližnjim otočićem *Sta Fritta*.
 - *Punta della Valle Bussolin* (Valle, 1792.), zvana i *Punta del Val Bossolin* (Valle, 1784.). Naziv potječe od latinskoga *buxus*, odatle talijanski *bossolo*, što je naziv za vazdazeleni ili pitomi šimšir (*Buxus semper virens*). Današnji je naziv rt Goli vrh. Obližnja *Valle Bussolin* (ili *Val Bossolin*) je današnja uvala Pod sabljun, odnosno vâla Pod sabjûn prema mjesnom govoru.³⁹
 - *Punta Gravina* (Valle, 1792.), zvana i *Punta Grurina* (Valle, 1784.), *Ponte Giurina* (Morosini, 1775.) i *Punta di Neginan* (Memo, 1590.) po kontradi *Negrignan* (Canal, 1566.), koja je nekada bila naseljena. To potvrđuju ostaci zidova uz obalu današnje uvale Jazbinka te keramike po obližnjim poljima. Vjerojatno je to antički predijalni toponim. Današnji je naziv rt Jurina, a mještani ga zovu pûnta Jurina. Morosini (1775.) navodi i šumu *Ponta Magrina* koja se nalazila južno od *Ponte Giurina*. Možda je nazvana po malom rtu između Bijele uvale i uvale Crlena zemlja, odnosno Crlèna zèmjja.⁴⁰
 - *Scoglio Altese* (Valle, 1784.), naveden kao *L' Altezza* (Santini, 1780.) i *L' Altesa* (Salmon, 1753.) te *mazzuco* i *Mazzuccor* (Mosto, 1477.). Borri smatra da naziv potječe od latinskoga *altus*, *-ensis*.⁴¹ Današnji je naziv Altijež.
 - *Scoglio Bianco* (Valle, 1784.) duguje naziv svojim bijelim obalama. Današnji službeni naziv je Bili školj, a mjesni Bili školj.⁴²
 - *Scoglio d'Orada*, hrid (Vale, 1784.), zvana i *Oradi* (Vidali, n. 1753.).

38 Šonje, *Crkvena arhitektura*, 217, bilj. 4; Selman, *Rječnik*, 73.

39 Gravisi, „Canal di Leme“, 151; Selman, *Rječnik*, 67, 84; https://hr.wikipedia.org/wiki/Vazdazeleni_%C5%A1im%C5%A1ir (25. 3. 2021.).

40 Selman, *Rječnik*, 23, 63, 88.

41 Borri, „Toponomastica del territorio di Parenzo“, 23.

42 Selman, *Rječnik*, 74.

Današnji naziv je hrid Orada, a mjesni Orada.

- *Scoglio Revera* (Valle, 1784.), zvan i *Sco. Revetra* (Santini, 1780.), prema Borriju duguje naziv latinskoj riječi *robur*, odnosno talijanskoj *rovere*, što znači hrast (*Quercus robur*). Raniji nazivi *Cunigliauo* (Vidali, n. 1753.) i *Cunigliasco* (Salmon, 1753.) su u vezi s divljim kunićima (*Oryctolagus cuniculus*) koji obitavaju na otoku. O njima piše i Petronio (1681.). Današnji naziv je Veliki školj, a mjesni Veliki škòj.⁴³
- *Scoglio Revariol*, hrid (Valle, 1784.), nalazi se jugozapadno od Velikoga školja. Današnji je naziv hrid Reverol, a mjesni Revera.
- *Scoglio Riviera*, otok i naziv kontrade koja je 1593. dodijeljena Bernardu Borisiju. Današnji je naziv Školjić, a mjesni Škojč.⁴⁴
- *Scoglio di Sta Fritta* (Valle, 1784.), koji Lonati (o. 1772.) naziva *Sco.^o Fornaro* i na njemu označuje crkvicu. Vidali (n. 1753.) ga zove *Frigida*, a da Mosto (1477.) *Santa Fragilitade*. Hagionim je vezan za crkvicu svete Brigite. Kamenje njezinih ruševina je razvučeno, a preostali su samo krupni ostaci žbuke kojom je bila presvođena. Današnji naziv je Fržital, a stari su ga ribari u prošlom stoljeću zvali Santa Frita.⁴⁵
- *Scoglio Toffo* (Burco, 1793.), zvan i *Scoglio Fuffo* (Valle, 1784.), današnji je Tuf.
- *Sc.^o Torondo* (Burco, 1793.), zvan i *Scoglio Fondo* (Valle, 1784.), današnji je Gusti školj, odnosno Gûsti škòj.
- *Secca Benuenuto*, pličina (Vidali, n. 1753.) nazivana i *Secca benvenuta* (Salmon, 1753.), nalazi se između otoka Fržital i Velikoga školja. Današnji je službeni naziv pličina Janjci, a mjesni šeka Benvinjuda.
- *Suzzolin*, hrid koja se nalazi kraj južne obale Debeloga rta (Vidali, n. 1753.). Sada je povezana s obalom i naziva se Brilantin. Mjesni naziv je Brilante.
- *Val Sepera*, uvala na južnoj granici Grofovije Funtana (Burco, 1793.), koja je dobila naziv po sipama (*Sepia filliouxi Lafont.*), kojima odgovara tamošnje pjeskovito dno. Danas se veći, sjeverni dio uvale naziva Frnažina po nekadašnjim vapnenicama⁴⁶ (tal. *fornace*, deminutiv *fornacina*), a manji južni dio Vršipera, koji mještani nazi-

⁴³ Borri, „Toponomastica del territorio di Parenzo“, 22; Petronio, *Memorie*, 367.

⁴⁴ Selman, *Rječnik*, 74.

⁴⁵ Da Mosto navodi da Santa Fragilitade obuhvaćal tri hridi (*scogli*) pa su tu spadali i Pietra di mezzo te Scoglio Bianco.

⁴⁶ Ivetac, *Istarski toponimi*, 82.

vaju Valsipera. *Punta Valsipera* (Valle, 1784.) zatvara uvalu s južne strane, a današnji naziv je Mićelov rt po nekadašnjem vlasniku. Mještani ga zovu punta Mićelova i ne spada u područje Funtane.

7. Zaključak

Toponimi nastaju i razvijaju se sve dok prate prirodne i društvene promjene u prostoru, u protivnom nestaju. Oni mogu opstati kod smjene stanovništva i jezika jedino ako postoji mogućnost neprekinutoga prijenosa usmenim ili pisanim putem.

Područje Funtane bilo je neprekidno nastanjeno od najstarijega doba do kraja prvoga desetljeća 15. stoljeća. Tada, zbog posljedica sukoba Mletaka i hrvatsko-ugarskoga kralja Sigismunda, ono postupno prelazi u okolna mjesta. Toponimi iz toga doba sačuvani su u crkvenim i bilježničkim spisima te porečkom statutu, pisani latinskim, službenim jezikom crkvene i državne vlasti. Na kartama i u katasticima 16. stoljeća navedeni su toponimi u mletačkome narječju koje rabi ondašnje stanovništvo.

Dodjelom Funtane plemiću Bernardu Borisiju krajem 16. stoljeća i useljavanjem novoga stanovništva iz Zete dolazi do pojave novih, slavenskih toponima. Stoga je današnja funtanska toponimija bogata i romanskim i slavenskim toponimima.

Sažetak

Na zapadnoj obali Istre, između Poreča i Vrsara, nalazi se naselje Funtana s dva slatkovodna izvora. Uzvisina s crkvom i Kastelom skriva gradinu, a na Školjiću su ostaci utvrđenoga naselja iz brončanoga doba. Antički ostaci svjedoče o intenzivnom životu od Sakovoga rta do rta Zorna i ladanjske vile iz 1. stoljeća s akveduktom iz funtanskih izvora. *Frà* Mauro prikazuje područje Funtane na mapi iz 1440. godine. U peljaru Alvisea da Mosta (1477.) navedeni su otoci i pristaništa Funtane važni za plovidbu. Pietro Coppo prikazuje naselje *ual de fontane* na karti Istre iz 1525. godine. Funtanske šume navedene su u katastiku Fabija da Canal (1566.).

Današnja Funtana je nastala dolaskom barskoga plemića Bernarda Borisija koji dobiva 1593. zemljišta u kontradama *Acquadizza*, *Fontane*, *Monte Pighera* i *Scoglio Riviera* te dovodi kolone iz Zete. Kartograf Magini označava na svojoj karti iz 1620. novo naselje kao *C[astel]. Boresi*. Pietro Borsi je za 1000 dukata 1648. kupio naslov i jurisdikciju nad Funtanom postavši tako njezin prvi grof. Nazivi šuma i brda kojima se koriste potomci doseljenika zabilježeni su u *Morosinijevu katastiku* iz 1775. godine. Vidali, Salmon, Santini, Valle i Capellaris su u drugoj polovici 18. stoljeća izradili karte Istre na kojima su navedeni i toponimi vezani za područje Funtane.

La toponomastica di Fontane dai primi tempi sino alla fine del Settecento

Riassunto

Sulla costa occidentale istriana tra Parenzo e Orsera è situata Fontane, nelle cui vicinanze si trovano anche due sorgenti. L'altura su cui sono ubicate la chiesa e il Castello nasconde un castelliere mentre sullo Scoglio Riso esistono resti di un villaggio fortificato risalente all'età del bronzo. I resti antichi della *villa rustica* datata al primo secolo e collegata alle sorgenti di Fontane da un acquedotto testimoniano l'intensa vita che si svolgeva da Punta Scalo a Punta Sorna. Il territorio di Fontane viene rappresentato in una mappa del 1440 da Frà Mauro, mentre nel portolano di Alvise da Mosto (1477) sono menzionati scogli e approdi di Fontane importanti per la navigazione. Pietro Coppo rappresenta l'abitato di *ual de fontane* sulla carta dell'Istria datata 1525 e i boschi di Fontane sono menzionati nel catastico di Fabio da Canal (1566).

L'odierna Fontane fu fondata dal nobile di Antivari Bernardo Borisi infeudato nel 1593 di terreni nelle contrade di *Acquadizza, Fontane, Monte Pighera e Scoglio Riviera* che colonizzò con genti dalla Zeta. Il cartografo Magini rappresenta sulla carta del 1620 la nuova villa di *C[astel]. Boresi*. Nel 1648 Pietro Borisi acquista titolo e giurisdizione su Fontane per 1000 ducati diventandone il primo conte. I nomi di boschi e colli usati dai discendenti dei primi coloni sono menzionati nel catastico di Morosini datato 1775. Nella seconda metà del Settecento Vidali, Salmon, Santini, Valle e Capellaris hanno realizzato carte dell'Istria con toponimi riguardanti Fontane.

Toponymy of Funtana from its beginnings to the end of 18th century

Abstract

On the west coast of Istria, between Poreč and Vrsar, the village Funtana is located containing two freshwater springs. The hill with the church and the Kastel hides a hillfort, and on Školjić are the remains of a fortified settlement from the Bronze Age. Ancient remains testify to the intense life between Cape Sakov and Cape Zorna and the 1st century country villa with an aqueduct attached to Funtana springs. Frà Mauro shows the area of Funtana on the map dated to 1440. In his guidebook, Alvise da Mosto (1477) lists the islands and ports of Funtana that are important for navigation. Pietro Coppo shows the settlement *ual de fontane* on the 1525 map of Istria. The Funtana forests are listed in the Fabia da Canal cadastre (1566).

Today's Funtana was created by the arrival of the nobleman from Bar, Bernardo Borisi, who in 1593 received lands in the areas of *Acquadizza, Fontana, Monte Pighera* and *Scoglio Riviera*, and brought peasants from Zeta. The cartographer Magini on his map from 1620 marks a new settlement as *C[astel]. Boresi*. In 1648, Pietro Borisi bought the title and jurisdiction over Funtana for 1000 ducats, thus becoming its first count. The names of the forests and hills used by the descendants of the settlers are recorded in Morosini's 1775 cadastre. In the second half of the 18th century, Vidali, Salmon, Santini, Valle and Capellaris made maps of Istria with toponyms related to the Funtana area.